

ZVON

LEPOSLOVEN LIST.

Leto VI.

Na Dunaji 1. septembra 1880.

List 17.

Misli.

33.

Kedor po oslovsko ne more v višave,
Peš korakaj s palice podporo;
S trdom ali pa z vozom prispej na
goro,
Rázgled enak se odpre ti v daljave.

36.

Če ternja si sí na pot nastlal,
Nikar ne pohajaj bosonog;
Po nespameti svoji nesrečen postal,
Ne toži svojih nadlog!

34.

Vsaki dan pač je naslednjemu učitelj,
Ta pak je navadno prejšnjega sla-
vitelj.

37.

Snaga in red
Vzdržuje svet,
Nered in nemir
Je pogube vir.

35.

Čim manjši pohlep,
Tem manje potreb.

38.

Nase pazi, svojim živi;
Svojih pazi, zase živi!

Y.

Blaga oporoka.

Spisal M. Brence.

II.

Slonel je naš Mirovoj za vrati ob stebru in mermral
na pol glasno molitve. Ljudje so stermeč gledali tega
bledega motilca pobožnosti.

Nekaj časa je slonel tako, potem zopet odšel s potertim
obupnim srcem, kakor je bil prišel. Tu ni našel tolažila svoji
nesreči.

Ko je stopil iz cerkve, pride mu nasproti njegov prijatelj,
slovenski vseučiliščnik Hrabroslav.

„Dobro jutro, Mirovoje!“

Mladenič, ki je govoril te besede, imel je kacih stiriindvajset let, bil je lepo vrasel, visoke postave, a tudi tako čudno rumenobledoben. Tudi njegova obleka je kazala, da se ne more šteti med sinove premožnih roditeljev; njegovo premoženje je bil bister um in terdna volja.

„In tako si bled! Ti si bolan“, govori s prijazno skerblijivostjo dalje Hrabroslav.

„To pač le kaže, da sem prečul vso noč v solzah, v jezi, strahu in trepetu. Dva dni še in potem se ne bodeva videla več, dragi moj Hrabroslav. Jaz popustim studije in grem med vojake; vojska se bode vnela in upam, da me vzemó za prostovoljca; na bojišči usmilila se me bode krogla in To prokleta življenje! Kje so moje lepe sanje, kje je moja nada“!

Po teh besedah, ki jih je govoril Mirovoj, sledilo je zopet kerdelo ne ravno pohlevnih zabavljic osodi.

„Nu, nu, ne obupaj tako hitro! Res prokleta ta osoda, a do smerti bodemo vendar živeli. — Mraz mi je, imaš kaj denarja? Dva dni že nisem užil gorkega“, pripoveduje Hrabroslav.

„Idiva! Za danes bode še za oba in potem naj se zgodi kar hoče. S teboj, s prijateljem delim rad zadnje krajcarje“.

Korakala sta vseučiliščnika slovenska v gostilnico, da si vsaj nekoliko otešcita želodec. Sela sta v kot za prazno mizo in jela se zopet pogovarjati.

„Ti si torej prečul vso noč? Kako si bled in oči imaš tako motne in kervave. Kaj se tako brineš za to ped življenja? Če nam ne dajo rojaki podpore, pač čutijo, da nas ni treba — in potem naj poginemo. Kaj je na enem življenji? Ha, ha“!

Veselo se je smijal Hrabroslav, kakor bi ne čutil svojega siromaštva in svoje bede, kakor bi mu ne bilo treba misliti, kje najde jutri dobrega prijatelja, da mu podari kosček kruha.

„Ti si pač čuden človek! In če mi poginemo, kedó se bode menil za naše sedaj še zanemarjeno ljudstvo slovensko? Stari delavci nam izmerjó in mlajših ne bode“, govori resno Mirovoj.

„Za Tudi ti Mirovoj si tako neumen? Kaj mi je dala domovina in kaj mi sedaj daje? Dobil sem od nje siromaško, golo življenje in sedaj me pusti, da od glada poginem. To je žalo rodoljubje“, prepričuje smehljaje Hrabroslav.

„Ti bi pač dal domoljubje in vse blage čute za dober kos kruha“!

„Mordà! A pustiva to! Sinoči si gotovo zopet spisal kak navdušen govor, beri mi ga, beri, mordà mi potolaži vsaj za nekaj časa sitnega godernjača v životu“⁶⁶, dé smejé se Hrabroslav.

„Čuden si, a naj bode“!

Mirovoj izvleče iz žepa papir in jame brati. Glas mu je postajal če dalje bolj živahen in melodično doneč, oči so se mu žarile, ko je klical svoj narod, naj prime za meč, naj ga suče za svobodo duha in telesa. Ljudje, gostje v gostilnici so vstajali in gledali stermeč mlada tujca in vsak si je mislil svoje, ker nihče ni umel, kateremu narodu so namenjene te besede. Kedó je poznal Slovence?

Naša znanca pa se nista dosta menila za goste vedoč, da so tujci, malo se za njiju bede brineč.

(Konec prih.)

Klara.

Podoba iz življenja velikomestnega.

(Dalje.)

Artur. Ali se vam smé kaj na to odgovoriti, gospica? Govorili ste precej odkritoserčno, da ne rabim hujše besede.

Klara. Radovedna sem, kaj bi se mi moglo odgovoriti.

Artur. Kake učene razprave ne smete pričakovati od mene. Učenjak bi vam morebiti moje mnenje razložil in dokazal po kaki filozofični sistemi — zakaj ne? učenjaki znajo vse spraviti v sistemo — jaz ne bodem govoril znanstveno, meni filozofija pa zajcu boben!

Klara. To vam rada verjamem — samo pogledati vas! Toda dovolj predgovora — že to je preveč pedantno za takega salonjaka.

Artur. Prav pravite! Torej naravnost! Vse res, kar pravite. Strašna krivica, kamor se pogleda po življenji! Deset jih orje in seje, eden žanje. Še žanje ne sam; drugi žanjejo zanj. Deset, sto, tisoč jih dela, eden uživa. Vse res, ali čestita gospica, vi, ki ste tako izobraženi, tako učeni —

Klara. Dalje, dalje!

Artur. Vi, ki ste tako izobraženi, tako učeni, ki ste pregledali zgodovino človeško pričensí od perve megle, iz katere se

nam prikazujejo prva človeška obličja, do današnjega dne, vi, ki ste preiskali naravo kakor je dolga in široka, vi iščete pravice v sedanjem življenji? Povejte mi, kje ste jo pa našli, v zgodovini? v naravi? Med zvezdami na nebu ali med somi v globočini morja? Pravico ima kedor je močnejši, samo zato ker je močnejši, za drugega nič. „Beati possidentes“, tako smo se v šoli učili — tudi jaz sem hodil nekdanj v šolo — srečen, kedor ima, in taki „possidentes“ smo mi. Nasproti pa „vae victis“! gorje premaganim, siromakom. To je ves nauk, katerega si posnemamo iz zgodovine, to je vsa pravica, ki gospoduje na svetu. Nespameten, kedor išče druge! „Possidentes“, pravim, smo mi, zato blagor nam! Zakaj ravno mi? Kedó vé? Mi vsaj bi ne bili pametni, ko bi si s tem vprašanjem in ugibanjem belili glave! To prepuščamo radi drugim, sami imamo kaj boljšega opravka. Kaj hočete, da naj storimo? Ali naj zapustimo svoje prijetno mesto in povabimo druge, da naj sedejo nanje; mi pa naj stojimo in gledamo? Kedor kaj takega od nas zahteva, ima nas za prave bedake, in ko bi kaj takega storili, on bi bil prvi, kateri bi se nam prav iz serca smijal.

Klara. Tega se pač ni bati pri vas.

Artur. Ne, hvalo Bogu, tako pametni smo že, če tudi si glav ne belimo z vašimi učenostmi.

Klara. Če sem jaz, kakor ste rekli, odkritoserčno govorila, lahko zdaj vam vernem ta poklon. Bolj naravnost človek vendar govoriti ne more. Kar jih menda toliko in toliko misli, a povedati jih je sram — to ste izrekli vi brez ovinkov.

Artur. Saj veste, da mi judje nismo tako natanko; nesramnost nam radi očitata, in v tem oziru tudi po pravici. Mi se ne muzamo, ne delamo se lepših nego smo; mi ne slepimo samih sebe in drugih z lepimi, blagodonečimi frazami; kažemo se v pravi svoji podobi. Ali ni to spoštovanja vredno?

Klara. To je torej vsa vaša filozofija?

Artur. Saj sem vam rekel, gospica, da jaz nisem filozof, kar ste mi tako radovoljni priterdili; če je pa to filozofija, kar sem vam rekel, pa bodi, tudi dobro, in jaz naj bodem filozof po vaši milosti, gospica!

Klara. To je goli materijalizem, najdebelejša samopašnost!

Artur. Tudi prav; pa imenujmo materijalizem, samopašnost mojo novo filozofično sistemo; kakor vam drago, jaz se ne potezam za to ali ono ime. Ali to je pa vendar dobro, da sem jaz mahoma filozof postal! Kako bode gledal moj papá, ko bo slišal, da ima

filozofa za sina, da je njegov Artur filozof! Take česti se pač ni nadejal od svojega malopridnega sina!

Klara. Moč je torej pravica. Ali ste pa pomislili kedaj, gospod, kako nevarna je vaša nova vera, vam samim nevarna?

Artur. Pomislil? Jaz nisem nič pomislil in premislil, kaj menite o meni, gospica? Jaz govorim, kar mi ravno na jezik pride.

Klara. Kaj, če se vam izterga vaše orodje in proti vam oberne?

Artur. Samo iztergati nam ga je treba, to je; radovoljni vam ga ne damo iz rok.

Klara. Iz tega že vidim, da me umete.

Artur. Kaj bi vas ne umel? Mi sinovi izraelski nismo počasne glave, da smo prebrisani, to nam sploh radi priznavajo, da celo očitajo nasi sovražniki. Vi menite, gospica, da je treba samo moč v roke dobiti, ostalo pojde samo.

Klara. Dà; za to hočemo tudi skrbeti, prizadevati si hočemo na vso moč, da to dosežemo. Enkrat vi, enkrat mi; eni doli, drugi gori! Pa naj bode tako, če že ne more biti drugače. Večino imamo, ogromno večino, in v združenji, v zlogi je moč.

Artur. A mi imamo, česar je povsod najprej potreba, mi imamo denar, in kedor ima denar, njemu je vse pokorno, njemu vse služi. In še nekaj imamo: za nas je država, za nas je zakon!

Klara. Policijo kličete na pomoč!

Artur. Dà, tudi policijo! Za kaj pa je družega, nego da nas brani v naših pravicah?

Klara. Žal, da je tako, da je taka država, da so taki zakoni! Država, zakon nista za siromaka. To vemo; vemo pa tudi, kaj nam je posneti iz té žalostne resnice. In mi, ki to vemo, hočemo poučevati druge, ki še ne vedo in tako se hočemo s časom zbrati in združiti svoje moči vsi, ki imamo enake bolečine.

Artur. Gospica, kaj takega pa ne smete tako na glas govoriti!

Klara. Saj sva menda sama! In če tudi — jaz se ničesar ne bojim.

Artur. To pa ni prav modro, oprostite, gospica, tako mučenništvo bi ne koristilo nikomur — ohraniti se vam je treba za vašo idejo.

Klara. Tudi mučenikov je treba ideji, oni so ji najboljši pospešitelji.

Artur. Vendar pustimo to lepo in koristno mučeništvo raji drugim, ki niso za drugo rabo.

Klara. Skoraj pride dan, ko vas mine vse posmehovanje.

Artur. Tako hitro? Upam, da vendar ne! Juha se ne je tako vroča kakor se skuha. In zdaj se menda komaj še kuri. To-liko časa bo vendar še skupaj deržalo, da se mi naživimo. Potem pa — après nous le déluge! Mi ne moremo za vse, dalje naj skerbé naši otroci.

Klara. To je vsaj dosledno! Ta „morala“ je prav vredna lepega nauka, katerega ste mi ravnokar tako odkritoserčno razvili.

Artur. Že zopet poklon!

Klara. Tisto pa tudi prav pravite: pustimo prazno besedovanje in delajmo, delajmo, da nam skoraj prisije rešenja dan.

Artur. Prijaznost je prijaznosti vredna. Za lepi opomin, ki sem ga vam dal, da se ogibajte neplodnega mučeništva in da delajte raji, upam, da mi bodete kedaj hvaležni, gospica. Ko pride dan, katerega vi tako želite, ko bode prešla moč in z njo pravica iz naših v vaše roke, ko bodete vi zgoraj, mi spodaj, vi „possidentes“, mi „victi“; ko pride nam sodnji dan, strašni dan plačila; ko prihrumi črna vojska nad nas s sekirami, vilami, in cepci, ko se začne véliko pobijanje in mesarjenje — vi, gospica, bodete enemu teh navdušenih kerdel na čelu, druga devica orleanska! — skerbite, gospica, da se to vaše kerdelo ravno proti meni oberne, in torej se spomnite, kako prijazno sva se danes pogovarjala — meni pravo veselje! — Čujte — to šumenje more samo mojo mamo pomeniti, tako šumeti zna samo ona. Dobra žena, samo malo — kako bi dejal? Saj veste, imejte poterpljenje z njo! Zdaj pa moram iti; sluga ponižen, gospica, čestita demokratinja! (Otide).

Klara. Frivolnost judovska!

Sidonija (vstopi z dvema deklicama). A, gospica Klara! Dolgo ste morali čakati danes, ura je že skoraj pri kraji; a to nič ne dé, pa naj velja, kakor da bi bili podučevali.

Klara. Premilostno, gospa baroninja!

Sidonija. Nič hvale, saj nam ni treba gledati tako na tanko, hvalo Bogu; ko bi ne mogli, pa bi ne. O vi ne veste, gospica Klara, kako težavno življenje ima žena, kakor sem jaz. Nič miru in pokoja ves dan! Ko se peljem po ulicah, treba se mi je vedno ozirati, zdaj na desno, zdaj na levo; od vseh strani vam pri-letavajo pozdravi: tu baron Malinski, tam grofinja Ravnopoljska, potem zopet knez Dolgopétoy; in to bi bila vendar velika nesreča,

ko bi izpregledala kak pozdrav. Taki ljudje so silno občutni in po pravici. Človek mora imeti omiko in „manéro“ —

Klara. Oprostite, gospá!

Sidonija. Malo vendar se lahko poterpíte. Vprašati vas moram, kako ste kaj zadovoljni z mojo Malvino in Aglajo.

Klara. Talenta dovolj — obé!

Sidonija. Vidite, kakor pravim — o talent imajo vsi moji otroci! Če niso morebiti tako pridni, kakor drugi — moj Bog, saj jim ni treba. Kaj bi si glavo ubijali, kakor drugi, ki si morajo kruha služiti s svojim znanjem! Kar se tiče francoščine, to me že čisto nič ne skerbi. Prihodnje leto pojdemo za nekaj časa v Pariz. Svojemu možu nisem dala miru, da mi je obljubil; saj je pa tudi že prava sramota za ženo, kakoršna sem jaz, da nisem bila še v Parizu. Kedo ni bil dandanes že v Parizu? Res prav sram me je, ko pride v imenitni družbi pri nas, ali pa pri kaki znanki moji govorica na Pariz; reči vendar ne morem, da nisem bila še tam, in tako je človek vedno v zadregi. Saj ni, da bi ne mogli, ali moj mož se ne more odkrižati svojih poslov, same me pa tudi ni hotel pustiti; saj veste kako je to! Zdaj sem ga pa vendar pregovorila. Kaj se pa more zgoditi, če sem nekaj časa sama? Možje mislijo, da smo take, kakoršni so oni. Res, da nisem še tako stara, in tudi tako napačna menda nisem, vendar mojemu možu se ni bati zame; ko bi se le tudi jaz mogla tako zanašati nanj! Kaj menite, gospica Klara?

Klara. O, gospod baron gotovo —

Sidonija. O nič mu ni prav upati ne! Malvina in Aglaja, pojti v svojo sobo. — Vi ne veste, gospica Klara, kakšni so dandanes ti bogati, plemeniti možje.

Klara. Oprostite, gospa baroninja! Meni kaj takega tudi ni treba videti, čisto nič nisem radovedna. Zdaj moram iti. Čas je drag, zlasti ženski, kakoršna sem jaz, ki hodi svoje znanje prodajat od hiše do hiše. Z Bogom, gospa baroninja!

Sidonija. Z Bogom torej, gospica Klara. — To ženišče je videti precej moško poleg vsega svojega siromaštva!

(Dalje prih.)

B. M.

Nekaj posebnega.

Umeti nisem nikoli mogel, kako je to mogoče, da nekateri ljudje tako radi grajajo, a hvala jim gre tako s teža iz ust! Kaj ni to prijetno, če more človek komu kaj prijaznega povedati, če že ne storiti? To nagnenje se mi zdi tako naravno, da nasprotnega, kakor pravim, kar umeti ne morem. In čudno! ravno meni se to rado očita! Toda — ne tožimo! Privoščimo si raji to nedolžno veselje in hvalimo zopet enkrat; žal, da nam čestiti rojaki tako poredkoma dajo tako priložnost!

Nekje sem že nekaj govoril in to pohvalno govoril o „Vertci“, časopisu slovenske mladini, ki ga izdaje gosp. Ivan Tomšič v Ljubljani. Gradivo temu listu izbira gosp. urednik z nenavadnim taktom, tako da ne vem v nemškem jeziku, ki je ravno v mladinskem slovstvu bogat, kakor menda nobeden drugi nič boljšega te verste časopisa. Jezik v tem listu je tako čist, tako pravilno slovenski, da se v tera oziru nobeden izmed naših časnikov ne more meriti z njim. Zlasti se ne morem prečuditi, odkod in kako dobiva gosp. Tomšič tako dobrih pesmi, kakoršnih nam prinaša njegov list. Naravnost moram reči, da „Zvon“ ni tako srečen na to stran. Tu ne govorim o imenih, ki imajo že svojo uterjeno veljavo in slavo, kakoršno je na pr. gospé Lujize Pesjakove ime. Ali gospodu Tomšiču se je posrečilo, da je vzgojil, kakor je videti, nekaj čisto novih, zares nadejpolnih pesniških talentov. Pesmi Vertčeve, dasi so bolj otročje vsebine, kažejo tako skerbno, tako oglaženost v obliki, da jih smemo s te strani kar doveršene imenovati, in to hoče kaj reči! Tako je prav: nežno otročje uho naj se že vadi čutiti, kaj je blagoglasje, kaj je lepa oblika. Pristaviti moram, da Nemci v tem oziru niso tako izbirčni. Vse to je lepó in hvale vredno, ali to vendar ni še tisto, kar sem imenoval gori „nekaj posebnega“.

V Vertca listu 3. leta 1880. berem naslednjo „pesmico“:

Černo kravo, molzo našo	Pride krava do bervice,
Gregor žene v log na pašo,	Do bervice, do vodice,
Star pastir in pogonjič	Napoji se ter napase,
Ne boji se volka nič,	Tamkaj mlada trava rase.
Leskovačo je prijél,	Pasi, pasi, krávica!
Čadi zvonec sam pripél,	Kjer je mehka trávica;
Zvonec poje prelepó,	Mléka dosti nam podéli:
Gregor gluh je na uhó,	Dve čebriči,
Gregor gluh je na obé,	Dve keblici,
Kar najbolje sam on vé;	Drobno kašo z njim zabéli!
Kravico za rep derží,	Mléčna kaša, mati naša
Da je kam ne izgubi.	In otročja sladka paša.

In dalje :

Voli ženem vitoróge,	Prednja prema, zadnja prema
Vsak po štiri ima nóge,	Cvíli, vpíje, sala néma;
V gobov jarem jih vklenimo.	Polza dergne sóro,
In brez kambe naprezimo.	Kadar leze v góro;
Da nam kola križevatna	Pologlava so kolesa.
Zakričijo terdovratna:	Pregelj neče do ojésa!

Res gosposka, dobra kola,
 Bog pomagaj nam iz dola!
 Hej, rusin, od sebe, bú!
 Daleč je še do domú;
 Hej, rusin, od sebe, bú!

Kaj pravi prijazni bralec tema pesencama? Mordá bode kedó „prevzetno vihal nos“: Otročarije! Dá, otročarije, ali kake! Jaz naravnost pravim, da kaj takega nisem še bral, v nobenem jeziku. Milovanja vreden se mi zdi človek, kateri nima razuma in veselja za kaj takega. On ne vé, kaj je otrok, kaj je najivnost, kaj je zdravi, veseli humór! To so pravi biseri otroče poezije.

In takih biserov nam je pesnik podal lepo versto, imenuje jih: „Otroče igre v pesencah“. Nehoté človek vpraša: Kedó jih je zložil, saj narodne mendá vendar le niso? Kaj pa da niso, dasi imajo prav tako podobo. Podpis je M—I. Kedó je ta M—I? Jaz poznam enega samega človeka, kateri bi bil zmožen, po moji sodbi, kaj enakega spisati. Duh, jezik, humor, vse je njegovo, čerki sta lahko izmišljeni; vendar ne verjamem, da bi on bil. Da je mož Laščan, to je gotovo, drugače biti ne more; ali to je pa tudi vse, kolikor morem uganiti. In vendar sem silno radoveden; radoveden in vesel, da nam je vstal tako lep, tako ljubeznjiv, tako izviren talent! Ali ni to narodno? Ali se to ne bere kakor:

Pleši, pleši, črni kos!
 Kak' bom plésal, ker sem bos!

Ravno tako in vendar je vse še mnogo lepše. Nemški otroci nimajo nič tako ljubeznjivega.

Flieg, Käferlein, flieg'.
 Dein Vater ist im Krieg.
 Die Mutter ist in Pommerland,
 Pommerland ist abgebrannt.

To se vendar ne more primerjati na pr. z naslednjim:

Boben bobna, bàm, berbàm!
 Zdaj vojaki gremo k vàm!
 Konj po cesti peketá.
 Voz ropoče in derdrá,
 Tromba poje: tarará i. t. d.

Ali pa:

Najdihojca! palček naš,	Kjer te nikjer treba ni,
Me razgrajaj samopáš!	Tjakaj prideš prvi ti;
Vedno te je vrisk in smeh,	Mečeš bratca in sestrico
Zdaj po odrih, zdaj pri tléh!	S kamenom in s kerpezico;
Blato gaziš, kakor räk,	
Kadar leze osmokräk!	

Todá dovolj! Vsega vendar ne smem prepisati; to bi bilo zoper Zvonova načela. To pa vendar smem: prositi namreč ali svetovati, naj gosp. skladatelj sam ali pa gosp. urednik zbere té pesence ter jih skupaj v drobni knjižici ponatisne. Lepo darilce bode tó otrokom samim, njih prijateljem in pa tudi črnogledim učenjakom. Tu namreč bodo našli mnogo dobrih, krepkih besed, katere se še nahajajo po láškem okraji. Razjasnjeval jim jih bode, kjer potreba, kakor v Vertci pridejani „Tolmač“. S.

Trije bratje.

Narodna.

D če neki je imel tri sine, katerim je na smertnej postelji to-le sporočil: „Blaga vam nimam dati, pojte torej po svetu sreče iskat“, in pri teh besedah umre. Ko so sini očeta pokopali, razidejo se po svetu, vsak po svojem potu. Prvi je kmalu prišel do svoje sreče: našel je studenec, iz katerega se je samo zlato izlivalo. On si ga hitro celo breme naloži, odide proti domu, tam si zlato hišo sezida in se oženi, ter vse prijatelje na gostovanje povabi in srečno dalje živi.

Srednji brat tudi ni dolgo sreče po svetu iskal, temuč najde jo pri studenci, iz katerega je samo srebro curljalo. Tudi on si ga na rame naloži, kolikor ga je le nesti mogel, pa si tudi on hišo sezida iz srebra in se kakor stareji brat oženi ter v sreči vživa svoje dni.

Najmlajj brat pa je šel daleč po svetu, pa ni našel niti srebernega niti zlatega studenca. Vendar je tudi njemu sreča mila in pripelja ga do starega puščavnika, ki je ravno umiral. Stari puščavnik mu reče: „Sam Bog te je poslal, ljubi kristijan. Lej! moje ure so pri kraji. Jaz bom skoraj umerl. Bodi torej tako dober, da me boš po smerti pokopal. Za plačilo pa doboš ta-le pert, to palico in te bukve, ki ti bodo vsako željo izpolnile. Le vselej pert razgerni, bukve nanj položi in iz njih beri, s palico pa po

pertu udari, pa bo pred teboj stalo, kar si pozelel^e. Ko je puščavnik té besede izgovoril, je dušo izdihnil in v Bogu zaspal. Mladenič pa ga je lepo pokopal, potem pa vzel pert, palico in bukve ter se proti domu napotil. On je videl brata srečna in oženjena, in tudi on se je nameril oženiti. Izbere si nevesto in mnogo gostov na ženitovanje povabi. Ti res vsi pridejo, pa niso videli nobene priprave. Ko po poroki iz cerkve domov pride, razgerne mlajši brat pert po mizi, odpre bukve in začne iz njih brati ter s palico po pertu udari in reče: „Hiša naj bo zlata, na omizji pa pečena prata, zraven kruh in pogača, pa najboljša pijača, race, kure in gosi, vse naj samó na naše mize prileti^e. Res je bila hiša na enkrat zlata in mize so se kar šibile od samih jedi in pijač. Zdaj so se začeli gostovati, da ni bilo ni kraja ni konca. Radivoj Poznik.

Čertice iz življenja polomljenega Jaka.

(Konec.)

Prišel je k nama neko saboto neki gospod častnik. Igrala sta delj časa; predno sta odšla, napravil sem jima čaja. Pred odhodom je prišel gospodov gost k meni v kuhinjo in me je vprašal, kje ima stotnik druge škornje. Povedal sem, da pri čevljarji, ki jih prihodnji teden prinese. Potem sta odšla in še le po polnoči prikolovratil je moj gospod domov, pozneje kot jaz. V nedeljo jutro sva torej oba dolgo spala. Še nisva bila dobro naspana, čeravno je bilo solnce že visoko, ko poterka nekdo na vrata. „Muha sitna“, mislim si, „kaj te je zdaj treba!“ ali vstati sem moral. Oddal mi je vojak malo pisemce, da naj ga precej gospodu izročim; pa je šel. Mož prebere ter začne gledati okrog sebe in pogosto pljuvati. „Koliko je ura?“ vpraša me^e.

„Deset bode precej, če še ni“^e.

„Je torej izgubljena, tja moram, naglo škornje sem“^e!

„Križ božji, kaj bode, bile so še, kakor ko jih je sezul. Še celo mokre, Bog vedi, kod je kolovratil preteklo noč, da je prinesel take domov“, sem si mislil. „Teh ne morete obuti, gospod, preveč so zamazane, malo naj se posušijo“. Kaj mi naredi? Vzame tiste opanke, ki jih je včasih doma v sobi obul, pa je šel^e.

„V gostilni, kjer so bili gospodje zbrani in pili stavo, katero je on izgubil, nastalo je jako veselje, ko ga zagledajo, da je prišel tak

med nje. Pozneje sem nesel škornje za njim, pa nalašč sem mu jih pustil zadaj neosnažene, samo spredaj so se svetile, zadaj so bile pa rujave. To sem mu že večkrat napravil, in drugi gospodje so vedeli in se mu smijali, ko mi je včasih rekel: „Jaka, midva sva najlepša fanta vsega bataljona, jaz pa ti! Tudi danes je pogledal, kako se sveti obutalo, ko je bil preobut: jaz pa sem se modro držal, ko me je pohvalil, da so take škornje, da bi se lahko pogledal vanje. Nekateri gospodje so se mu že smijali, še bolj pa, ko sem jaz odšel, on ni vedel, da ima zadaj rujave škornje. Sablja je bila vedno rujava, a vendar je dejal, da je on najlepši fant, za njim pa jaz. To so bili časi, kar sem hotel sem delal z njim, samo da sem ga hvalil, kako se mu vse podaje in kako gledajo dekleta in žene za njim, kadar gre po ulicah. Prav otročji je že bil mož, hvala mu je dobro dela, če je bila tudi od njegovega sluge. Zato se je pa meni dobro godilo pri njem. Kar sva doma imela, pojedla sva skupaj in popila, še celo smodke sva oba kadila. Dela nisem imel, samo kolikor se mi je ljubilo, da sem ga le hvalil in se mu legal, kako je lep, pa je bilo dobro. To je bil gospod! škoda ga mi je bilo, ker on je šel pred na odpust kot jaz. Dali so mu penzijo, ker menda ni bil več za rabo. Star je že bil, pa tak butec, da je vse verjel, kar mu je kedó lepega pravil o njem, in kedar je bil v družbi, če ni igral, so se norčevali z njim njegovi tovariši“.

„Kako stavo so neki imeli z njim“?

„Nič posebnega, hoteli so ga zopet enkrat v gostilni videti z rijasto sabljo in v opankah, zato me je prednji dan prašal njegov prijatelj, kako je s škornjami in ga je potem odpeljal, da je prišel še le pozno po noči domov. Drugič jim je bilo pa to, da jim mož plača zopet stavo. Šlo se je v stavi za neke cvetice. Tovariši gospodovi, ki so dobro vedeli, da mu neka ženska jako ugaja, za kar pa sama menda ni vedela, pravili so mu, da se ona zanima zanj in da je že večkrat v govorjenji njega omenila. Eden gospodov, ki je bil dobro znan z njo, kakor je pravil, dejal je, da mu bode ženska na njegovega godu dan poslala cvetic. Gospod tega ni hotel verjeti, čeravno je sam pri sebi mislil, mogoče, da me ima rada. Toliko časa so se mu legali, da so ga nazadnje pripravili na stavo. V nedeljo je bil njegov rojstni dan, in prej ta dan so stavili z njim dokaj vina, da mu pošlje gospodična Moricetti kito cvetic v gostilno, kamor je navadno zahajal. Tovariši njegovi pa so kupili sami cvetice in jim priložili listek s čerkami J. M. On siromak je vse verjel in vse plačal, kakor je bilo stavljeno. Meni je pa še ponosno pravil,

kako ga imajo dekleta rada, da mu celo v gostilno cvetja pošiljajo. 'Saj sva pa tudi najlepša fanta vsega bataljona', dejal je mož, jaz in ti, Jaka!'

'To so bili časi, škoda, da so minoli! Kar je imel gospod, od vsega mi je kaj dal, pa nikdar me ni zmerjal, vedno je bil dober z mano, da sem ga le hvalil, kako je lep in kako gledajo gospe in gospodične za njim. To mu je kaj dobro delo'.

Rad bi bil še zvedel od pastirja samega, kako je v nesrečo prišel, da ima nogo in roko pokvarjeno, a odložil sem to vprašanje za drugikrat, kedar mi bode tudi moral povedati, kako je bilo z Ančko, sestro Suščevo, da se ni nikdar možila, ker bi se bila vendar gotovo lahko, saj je bila berhka in tudi ne brez denarja. Slišal sem namreč, da je Jaka, še predno je postal vojak, rad k Suščevim zahajal, posebno zadnja leta, ko se je skrival. Lovili so ga namreč skoraj tri leta in tačas je tičal bolj v gorah, le redko je prihajal s hriba k hišam. Bil je neki lep mladenič, da je dekletom ugajal.

Pastir, zdaj že zelo v letih, menil se je vendar še rad o preteklosti in bil je včasih prav dobre volje in zelo burkast. Tedaj je tudi marsikaj povedal, kar bi bil sicer raji zamolčal. Pustila sva danes govorjenje, ki se je dosedaj plélo okrog stotnikove osebe, in šla sva za ovcami, da sva dobila prvo senco na tratici pod skalo. Tu je bilo dobro ležati, hladan gorski veter je pihal čez naju in kako dobro je delo človeškemu truplu! Kakor bi prišla nova kri v žile, tako se pretaka po njih, ako se naserkaš tega zraka.

Ali jaz se nisem mogel delj časa muditi v gorah, že prihodnje jutro sem moral odriniti in ovčar me je spremil, kar mi je bilo jako drago. Med potjo mi je zopet jel pripovedovati. Videla sva namreč v gori tisti kraj, kjer je Jaki nogo in roko končalo.

'Ravno tamle gori', pravi ovčar, 'kjer se vidi kakor kamenitna streha, ki visi sem na to stran, tam gori me je bilo zajelo enkrat. Bilo je jeseni, ko smo bili na lovu. Več gospodov je bilo povabljenih, jaz sem gonil, psov nismo imeli, ker je svet pregerd in ker smo le divje kozle streljali. Prišel sem prek pečevja in čutil sem, da gre žival pred mano. Bila je prav dobro nastavljena in bilo je vseh dvanajstero ali petnajstero v tropiči. Gonjačev nas je bilo več in sli smo tako, da smo imeli od vseh strani dobro zavarovan svet. Gospodje, ki so bili razpostavljeni, so tisti dan dovolj streljali, tako je pokalo, da je bilo kaj. Tudi ubilo se je dokaj; iz tropiča, ki je šel pred mano, padla sta dva lepa kozla. Ali žal! da je mene

tako hudo naredilo tisti dan; ko bi moje nesreče ne bilo, bilo bi vse dobro. Prišel sem prek hriba čez herbet in moral sem navzdol, da sem žival lepše privračal. Poskočim iz sedelca, kjer sem stal, niže doli, ali skala, na katero sem se spustil, ni bila dovolj operta, prevalila se je in me potegnila sè sabo. Še več kamenja se je takalo v nižavo, mene pa je tako omotilo, da nisem vedel sam zase. Ko sem se prebudil, bil sem ves polomljen, noga leva in roka. Nesli so me domov, dolgo časa sem moral ležati in kakošne bolečine prestat! Prekladali so me, vsa leva stran je bila pokončana, noga, rebra in roka. Niso mislili, da se bom še kedaj ozdravil, ali hvala Bogu! vse sem prestal, todà hrom sem od tistega časa in levice ne morem rabiti, kakor sem jo popred^e.

„Kaj pa vaši tovariši, ki so bili na lovu, oni so se pač prestrašili^e?“

„Se vé, lov je bil precej končan, pa so nas nesli, mene in pobite kozle^e.“

„In Ančka^e?“

„Ančka? jokala je, jokala, pa stregla mi je, ležal sem namreč pri Sušci, ker predaleč je bilo, da bi me bili celo do nas, do doma spravili. Dobro so mi stregli, doma bi mi ne bili mogli bolje. Zdaj sem še le videl, kako rada me je Ančka imela in kako dobra mi je bila. Kar po več ur je sedela pri postelji in mi stregla zdaj s tem, zdaj z onim. Saj bi človek mislil, da bi se ljubezen čez toliko časa vendar imela ohladiti, že blizu dvajset let je bilo, kar sva se seznanila, pa sva se še tako rada imela. Ravno predno sem se jel skrivati, dobil sem prve cvetice od Ančke za klobuk. Kako mi je to vendar ugajalo, in kako sem bil vesel, ko mi jih je pripela. Brez strahu sem zavriskal, ko sem izbežal iz dvorišča in šel zopet v goro, kjer sem se prikrival. Dostikrat sem prišel k Sušču pod okno, da ni vedela živa duša za to, kakor sama Ančka. Takrat je bila tako lepa! Prinesel sem ji gorskih cvetic, ona mi je dala domačih za klobuk, ki jih je sama izgojila in jim je prilijala. Vsi so spali, celo domači pes, ki me je že dobro poznal, ni več režal nad mano, ako me je začutil, tako da se ni nikdo probudil. Govorila sva z dekletom, jaz pod oknom, ona pa je prišla tudi k oknu in vselej, ko sem odhajal, se je zjokala. Potem pa, ko so me vjeli, ostala mi je zvesta, in ko sem prišel od vojakov, videla sva se zopet; oba vesela, zdrava, todà postarana, ona še veliko bolj kakor jaz. Bila je še doma in jaz sem hodil dolgo časa na delo k Sušču; nazadnje po nesreči na lovu pa, ko nisem bil več za težka dela, ali

tako rekoč ne več za pravo rabo, postal sem pastir, kar sem bil — pa le nekoliko časa — že tudi v mladih letih, in mislim, da bom nosil palico pastirsko do smerti. Ančke, ki mi je tako stregla, moje Ančke ni več, pred je morala iti, kakor jaz, čeravno je bila mlajša od mene in vedno zdrava kot riba do zadnjega. Pljučnica jo je pobrala, letošnjo pomlad je bilo ravno osem let, kar smo jo pokopali*.

Ko sva s pastirjem dalj časa v senci košate bukve počivala, šel sem jaz svojim potem v dolino, on pa zopet nazaj v goro. Tudi danes je imel puško sè sabo v rokavu. To je bila njegova navada še od prejšnjih časov, ko je hodil na lov. Čeravno ni orožja potreboval, saj divje zverine ni bilo, ali morebiti le redko, vendar ga je moral imeti pri sebi.

Jaka je bil zgovoren človek in dober ovčar, pripovedoval je rad o svoji vojaščini, ako je dobil človeka, ki ga je hotel poslušati, sicer pa se ni menil zadnja leta dosti za svet, bil je samec in tako je življenje sklenil.

Samostal.

Uzroki navadnih bolezni našega kmeta.

(Konec.)

Ni li mogoče poiskati si okrajnega ali kakega družega spretnega, zdravnika, tedaj je bolje, da bolnik ne rabi nikakvih zdravil, najmanj pa takih, ki mu jih je dal zakotni zdravnik. In bolnik ravná le zoper svojo vest, ako izroči svoje življenje človeku, ki nima ni pojma o človeškem organizmu, še manje pa o njegovih boleznih. Todá lahkomiselnost, nevednost in vraža ga velikokrat nehoté tirajo v roke takemu zakotnemu zdravniku. Koliko je bolezni, o katerih človek, ki ne pozna naravnih moči, misli, da so nadnaravne, da je hudoba ali pa ozvezdje uzrok tej ali oni bolezni. Tu sem spada večina nervoznih bolezni: božjast, Vidov ples, zamaknenost i. dr. Tedaj pa vzemó v roke „molitvine bukvice“, kjer se nahajajo „krepke“ molitvice zoper hudobnega duha in njegovo moč; polagajo jim blagoslovljene podobe po životu ter kropé jih z blagoslovljeno vodo — ali ni to smešno in nespametno? ali ni to vraža? S takimi pripomočki se bolniku še pač nikedar ni in se mu tudi nikedar ne bode pomagalo, ampak sè zamudo primernih zdravil shujša se njegovo stanje.

Med take vraže smé se pristevati tudi „stoletna pratika“. Ta knjiga je kmetu sveta; v njej naznanjenih pravil derži se zvesto in sveto. Za ves svet si ne bo dal dopovedati, da je kako drugo zdravilo pri tem in tem ozvezdji dobro, kakor v pratiki zaznamovano.

Tako je velikokrat njegovo življenje zavisno od lažnjivega in nevednega pratikarja. Nu, ko bi ozvezdje že res imelo kak upljiv na človeški organizem, pri vseh ljudeh to gotovo ne more biti enako, ker si le dva človeka nista popolnoma podobna, nemogoče je tedaj, da bo kedó znal, kaj pri takem ali drugačnem ozvezdji koristi ali škoduje.

In kolikor večjo vero stavi kmet v take zakotne zdravnike, tem bolj se ogiba pravih zdravnikov. On misli, da zdravnik, ki ne živi med kmeti, ki se je pečal le z mestnimi bolniki, ne pozna njegove bolezni, in boji se tudi velikih troškov. Možu, ki deljuje ali ki je pripravljen delovati po noči in po dnevi v prid človeštvu, njemu, ki se je najlepše svoje dni trudil, da bi si pridobil ono znanje in poznavanje bolezni in zdravil, kakoršno se mora zahtevati od pravega zdravnika, takemu možu, mislim, da je vendar bolj varno izročiti svoje življenje, kakor pa mazaču, ki pozná dvoje, troje zdravilnih rastlin in napravljati nekaj smolnatih mazil. So pa tudi zdravniki (žalibog, da je tako!), katerih se naš kmet v resnici lahko boji — in zakaj? Zato, ker ne vidijo ali nočejo videti njegovega siromaštva. Kje naj si išče denarja, da plača dobro zasoljeno „vizito“? Kaj čuda tedaj, ako si kmet ondi išče zdravja, kjer se mu ponuja po nizki ceni; se vé da ne pomisli pri tem, da ga včasih ozdravljenje po zakotnem zdravniku ali konjedérki mnogo več stane, kakor pa, ako bi se bil takoj od početka svojega bolehanja izročil spretnemu zdravniku. Zdravniku je večkrat brez vsakakih posebnih zdravil mogoče odverniti nevarno bolezen s tem, da bolniku svetuje, kako naj živi.

Ni dovolj, da se o pravem času pokliče zdravnik in da se popraša za svet, ne! ampak njegovi nasveti se morajo natančno spolnjevati in deržati se je treba njegovih zapovedi in prepovedi, ako bi tudi bolezen takoj ne odjenjala. Todá redko kedaj spolnjuje kmet take nasvete, zatorej se mu tudi vselej ne more pomagati.

Kapistran.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gold. za vse leto, 2 gold. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, VIII., Lange Gasse 44.
